28.9.2026
Mika Linna

Hallintovaliokunnalle HaV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle rahanpesulaiksi ym. (HE 105/2026 vp)

1 Yleistä

Finanssiala ry (FA) pitää hallituksen esitystä pääosin hyvin valmisteltuna ja kannattaa sen keskeisiä ehdotuksia. FA pitää erityisen myönteisenä, että jatkovalmistelussa on korjattu useita lausuntokierroksella esiin nostettuja puutteita.

FA pitää myös tärkeänä, että vakuutusyritysten ja -edustajien osalta ehdotus pitäytyy rahanpesuasetuksen soveltamisalassa ja rajaa sen henki- ja sijoitusvakuutustoimintaa harjoittaviin vakuutusyrityksiin sekä henkivakuutuspalveluja ja muita sijoituksiin liittyviä vakuutuspalveluja tarjoaviin vakuutusedustajiin.

Oikeuskanslerin tavoin FA olisi pitänyt tarpeellisena, että ainakin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää koskeva laki olisi uudistettu kokonaisuudessaan tämän lakihankkeen yhteydessä. Lakiin on sen säätämisen jälkeen tehty useita merkittäviä laajennuksia, jotka ovat unionin lainsäädännön sekä yksityiselämän ja henkilötietojen suojan näkökulmasta ongelmallisia ja joiden yhteensopivuutta uuden rahanpesusääntelyn kanssa ei ole arvioitu.

Hyvän lainvalmistelun näkökulmasta ongelmallista on myös se, että rahanpesulainsäädännön uudistamisen kanssa on samaan aikaan ollut vireillä useita siihen läheisesti liittyviä lakihankkeita, jotka on käytännössä valmisteltu rahanpesusääntelystä irrallaan. Esimerkkeinä näistä voidaan mainita sosiaali- ja terveysministeriön hanke sallia Kelan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän hyödyntäminen sosiaalietuuksien myöntämiseen, sisäministeriön järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva lainsäädäntöhanke sekä valtiovarainministeriön peruspankkipalveluiden saatavuutta koskeva lakihanke. FA pitää mainittuja hankkeita sinänsä tärkeinä, mutta katsoo, että ne olisi tullut ehdottomasti valmistella tiiviissä yhteistyössä rahanpesulainsäädännön uudistamista koskevan hankkeen kanssa.

FA pitää myös valitettavana, ettei moniin sen lausuntokierroksella esittämiin huomioihin ole vastattu lopullisessa hallituksen esityksessä. FA pyytääkin hallintovaliokuntaa kiinnittämään erityistä huomiota alla oleviin kysymyksiin.

2 Keskeiset avoimet kysymykset

2.1 Seuraamusmaksun vanhentumisajan pidentäminen kymmeneen vuoteen

FA vastustaa ehdotettua seuraamusmaksun vanhentumisajan pidentämistä viidestä kymmeneen vuoteen jatketuissa rikkomuksissa eli rahanpesulain 8 luvun 67 §:n 5 momenttiin ja Finanssivalvonnasta annetun lain 42 a §:n 2 momenttiin ehdotettuja muutoksia.

Muutoksen hyväksymistä vastaan puhuvat ainakin seuraavat seikat:

- Suhde rikosoikeudelliseen vanhentumiseen: rikoslain 8 luvun 1 §:n nojalla perusmuotoisen rahanpesurikoksen syyteoikeuden vanhentumisaika on viisi vuotta, mutta ehdotus sallisi hallinnollisen seuraamusmaksun määräämisen vielä jopa kymmenen vuotta teon jälkeen. Ehdotus kaksinkertaistaisi hallinnollisen vanhentumisajan rikosoikeudelliseen vanhentumiseen verrattuna, mikä olisi ilmeisessä ristiriidassa seuraamusjärjestelmän sisäisen johdonmukaisuuden kanssa.
- Oikeusturvan heikentyminen: ottaen huomioon rahanpesuasetuksen 77 artiklassa säädetty asiakkaan tuntemista ja liiketoimia koskevien tietojen ja asiakirjojen viiden vuoden enimmäissäilytysaika, kymmenen vuoden aikajänne vaikeuttaisi olennaisesti asiakirjanäytön turvaamista, tapahtumien rekonstruointia sekä ilmoitusvelvollisen ja rikkomuksesta epäiltyjen henkilöiden mahdollisuuksia puolustautua heihin kohdistettuja epäilyjä ja vaatimuksia vastaan.
- Direktiivivelvoite ei tätä edellytä: kuudes rahanpesudirektiivi ei aseta kymmenen vuoden minimivanhentumisaikaa, vaan kyse on Finanssivalvonnan pitkään ajamasta lakimuutoksesta, joka ei liity unionin rahanpesusääntelyn kansalliseen toimeenpanoon ja jota FA:n mielestä ei tulisi käsitellä tämän lakihankkeen yhteydessä.

FA pitää myönteisenä, että ns. *non bis in idem* -suoja palautettiin lausuntokierroksen jälkeen rahanpesulain 8 luvun 67 §:n 3 momenttiin. Suojan käytännön merkityksen säilyttämiseksi seuraamusmaksun vanhentumisaikaa ei kuitenkaan tule säätää olennaisesti pidemmäksi kuin niiden rikosten vanhentumisaikaa, joihin seuraamus voi liittyä. Muutoin on olemassa ilmeinen vaara, että hallinnollista seuraamusmaksua käytetään rikosoikeudellisen seuraamuksen korvikkeena tilanteissa, joissa epäiltyä rikosta koskeva syyteoikeus on jo vanhentunut.

2.2 Rahanpesuasetuksen 75 artiklan suhde salassapitoa koskeviin säännöksiin

Rahanpesuasetuksen 75 artikla mahdollistaa ilmoitusvelvollisten keskinäisen tietojenvaihdon artiklassa tarkoitettujen tietojenvaihtokumppanuuksien puitteissa. Säännös on tärkeä, mutta FA:n näkemyksen mukaan se ei yksin riitä turvaamaan rahanpesuasetuksessa säädettyjen asiakkaan tuntemista ja epäilyttävien liiketoimien ilmoittamista koskevien tehtävien edellyttämää tietojenvaihtoa.

FA muistuttaa, etteivät nykyiset tiedonvaihdon kansalliset esteet, kuten luottolaitoslain 15 luvun 14 §:ssä säädetty pankkisalaisuus, vakuutusyhtiölain 30 luvun 1 §:n mukainen vakuutussalaisuus taikka sijoitusrahastolain 26 luvun 1 §:ssä ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 7 luvun 11 §:ssä säädetyt salassapitovelvoitteet, automaattisesti väisty artiklan soveltamisen tieltä. Oikeusvarmuuden vuoksi olisikin tärkeää, että eduskunta ottaisi kantaa näiden eri lainsäädäntöjen väliseen konfliktiin ja avaisi, minkä hierarkian lainsäätäjä on tarkoittanut näiden säädösten välille.

Jos eduskunta arvioi edellä mainittujen salassapitosäännösten muuttamisen tarpeelliseksi, se tulisi toteuttaa kiireellisinä vielä tämän vaalikauden aikana.

2.3 Rahanpesuilmoitusten tietojen käsittely ja toimihenkilöiden suojelu

Toimihenkilöiden suojelu

Rahanpesuasetuksen 69 artiklan 7 kohta edellyttää, että ilmoitusvelvollisen on suojeltava vaatimustenmukaisuudesta vastaavaa toimihenkilöä sekä kaikkia vastaavassa asemassa olevia artiklan soveltamisalaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen osallistuvia työntekijöitä ja henkilöitä vastatoimilta, syrjinnältä ja muulta epäoikeudenmukaiselta kohtelulta.

Suojeluvelvollisuuden toteuttamisen kannalta ongelmallista on se, että esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 15 §:n nojalla epäillyllä on oikeus saada tieto häntä koskevasta aineistosta, mitä viranomaiset voivat rajoittaa, jos tiedon antaminen vaarantaa tutkintaa tai kolmansien osapuolten turvallisuutta.

FA pitää rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 3 §:n 5 momentin tarkennusta oikeansuuntaisena, mutta kiinnittää huomiota siihen, ettei säännös edelleenkään kaikissa tilanteissa riitä varmistamaan 69 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden turvallisuutta. FA katsookin, että tieto epäilyttävää liiketoimea koskevasta ilmoituksesta ja sen tekijästä tulisi lisätä esitutkintalain 4 luvun 15 §:n 3 momentissa olevaan luetteloon tiedoista, joista asianosaisella ei ole oikeutta saada tietoa.

Rahanpesurekisterin tietojen edelleenluovutus

Sisäministeriössä on vireillä järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollista torjuntaa koskeva lakihanke. Hankkeen myötä keskusrikospoliisiin perustettaisiin järjestäytyneen rikollisuuden analyysikeskus, jolla olisi laajat oikeudet saada ja jakaa lain nojalla salassa pidettäviä tietoja tehtäviensä hoitamiseksi.

FA:lle jää epäselväksi, miten epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen ja siihen liittyvien henkilötietojen lakisääteinen salassapito varmistetaan tilanteessa, jossa rahanpesun selvittelykeskus luovuttaa tiedot analyysikeskukselle ja tämä puolestaan jakaa niitä toimivaltuuksiensa puitteissa edelleen muille osapuolille.

FA pitääkin tärkeänä, että hallituksen esityksen jatkovalmistelussa varmistetaan ilmoitusvelvollisten viranomaisille rahanpesulainsäädännön nojalla luovuttamien salassa pidettävien tietojen luottamuksellisuus myös silloin, kun tietoja luovutetaan edelleen.

Rikoksen uhrin tiedot

FA pitää tärkeänä, etteivät rikoksen uhrin henkilötiedot saisi päätyä rahanpesurekisteriin pelkästään siksi, että uhria koskeva tieto sisältyy epäilyttävää liiketoimea koskevaan ilmoitukseen. FA esittääkin, että lakiin rahanpesun selvittelykeskuksesta lisätään nimenomainen säännös, jonka mukaan rikoksen uhrin tunnistamistietoja ei lähtökohtaisesti tallenneta rahanpesurekisteriin, jos rekisteröinnin ainoana perusteena on uhrin asema rikoksessa. Jos uhrin tunnistamistietojen tallentaminen arvioidaan tarpeelliseksi, henkilön oletettu asema rikoksen uhrina tulisi merkitä epäilyyn liittyviin tietoihin.

2.4 Tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot

Tosiasiallisen edunsaajan henkilötunnus tai täydellinen syntymäaika

Uuden rahanpesulain 3 luvun 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan edunsaajarekisteristä on oikeus saada tosiasiallisen edunsaajan syntymäkuukausi ja -vuosi. FA pitää ilmoitusvelvollisten toiminnan ja rekisteröityjen henkilöiden oikeusturvan kannalta tarpeellisena, että edunsaajarekisteristä olisi mahdollista saada suomalainen henkilötunnus tai henkilön täydellinen syntymäaika (päivä, kuukausi ja vuosi), jos henkilötunnusta ei ole. Rekisteriä käyttävien ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten näkökulmasta pelkkä syntymäkuukausi ja -vuosi johtaa henkilöiden sekoittumiseen erityisesti yleisimpien suomalaisten nimien kohdalla.

Pykälän sanamuoto sinänsä on yhdenmukainen rahanpesuasetuksen 20 artiklan 1 kohdan c alakohdan kanssa. FA kuitenkin katsoo, että Suomi voisi tässä hyödyntää kansallista liikkumavaraa ja samalla parantaa merkittävästi edunsaajarekisterin luotettavuutta.

Kaupparekisterilain mukaan kaupparekisteriin merkittävistä luonnollisista henkilöistä rekisteriin merkitään henkilötietoina täydellinen nimi, henkilötunnus, kansalaisuus ja kotikunta. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika. FA:n esittämän muutoksen toteutus olisi teknisesti yksinkertaista eikä aiheuttaisi ylimääräisiä kustannuksia.

Edunsaajarekisterin käyttö oikeutetun edun perusteella

Rahanpesulakiehdotuksen nykyinen muotoilu näyttäisi johtavan siihen, että 3 luvun 21 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut toimijat, kuten vahinkovakuutus- ja työeläkeyhtiöt, eivät voisi oikeutetun edun perusteella saada edunsaajarekisteristä tietoja yritysten omistus- ja määräysvaltarakenteista eivätkä tietoja aiemmista tosiasiallisista edunsaajista.

Pelkkä tieto tosiasiallisen edunsaajan nimestä ei useinkaan riitä yritykseen liittyvien pakoteriskien arviointiin, vaan se edellyttää tietoa myös omistus- ja määräysvaltarakenteista sekä niiden muutoksista ajan kuluessa.

FA pitää rajausta ongelmallisena erityisesti vahinkovakuutus- ja työeläkeyhtiöiden kannalta. FA esittääkin, että rahanpesulain 3 luvun 20 §:n 2 momenttia täydennettäisiin niin, että myös 21 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuilla toimijoilla on oikeus saada edunsaajarekisteristä tiedot yritysten omistus- ja määräysvaltarakenteista ja aiemmista tosiasiallisista edunsaajista. Muutos olisi linjassa rahanpesulain tavoitteiden kanssa, sillä lakiehdotuksen 1 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan lain tavoitteena on edistää kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanoa sekä vähentää niiden laiminlyönnin ja kiertämisen riskiä.

Kyseiset tiedot kerätään jo edunsaajarekisteriin ja niiden tulisi olla saatavilla kaikille toimijoille, joilla on perusteltu tarve käyttää tietoja lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi. Tiedonsaannin rajaaminen pelkkiin perustietoihin heikentäisi tarpeettomasti yritysten mahdollisuuksia toteuttaa tehokasta pakotteiden noudattamista sekä tarvittavia taustaselvityksiä.

2.5 Kansallisesti laajemmat velvoitteet pakotteiden osalta

Nykyiseen rahanpesulakiin lisättiin uusi pakotteita koskeva 3 luvun 16 §, joka tuli voimaan 31.3.2023. Kyseisen pykälän mukaan ilmoitusvelvollisella tulee olla osana asiakkaan tuntemiseen liittyviä toimia tehokkaat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja sisäinen valvonta sen varmistamiseksi, että ilmoitusvelvollinen noudattaa niitä velvoitteita, joita ilmoitusvelvolliselle seuraa YK:n ja EU:n pakotesääntelystä sekä jäädyttämispäätöksistä. Tämä lisäys ei ole perustunut EU:n rahanpesudirektiiveihin, eikä tällaista kansallista sääntelylisää ole käsityksemme mukaan muissa Pohjoismaissa. Finanssivalvonta antoi pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvästä asiakkaan tuntemisesta määräykset ja ohjeet 4/2023, jotka tulivat voimaan 1.3.2024. Käytännössä tämä on merkinnyt sitä, että ilmoitusvelvollisten odotetaan osana rahanpesun torjuntaan liittyvää asiakkaan tuntemista ja asiakassuhteen jatkuvaa seurantaa mm. arvioivan asiakkaan toiminnassa olevia pakoteriskejä yksilöllisellä tasolla ja pyrkivän ehkäisemään näitä riskejä.

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan uuden rahanpesulain soveltamisalaan lisättäisiin myös sektorikohtaiset pakotteet ja kansalliset jäädyttämispäätökset, jotta pakotteiden soveltamisala ei Suomessa kaventuisi nykyisestä.

EU:n rahanpesuasetuksen mukainen soveltamisala koskee lähtökohtaisesti vain siinä määriteltyjä kohdennettuja talouspakotteita ja YK:n talouspakotteita. Asetuksen 9 artiklan mukaan ilmoitusvelvollisilla on oltava käytössään sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet, joilla hallitaan kohdennettujen talouspakotteiden kiertämisen riskejä.

Pakotteiden ja jäädyttämispäätösten kiertämisen estäminen on finanssisektorille olennainen osa sen toimintaa. FA pitää kuitenkin aiheellisena keskustella siitä, miksi Suomella olisi muista Pohjoismaista (mahdollisesti muistakin Euroopan maista) poikkeava tarve huomattavasti laajentaa ilmoitusvelvollisten velvollisuuksia perinteisestä pakotteiden kiertämisen torjunnasta, ja mihin tämä perustuisi, kun vastaavaa sääntelyä ei ole esimerkiksi muiden Pohjoismaiden lainsäädännössä.

FA kiinnittää huomiota myös siihen, että pankin asiakkaat ovat jo omassa toiminnassaan velvoitettuja noudattamaan sektorikohtaisia pakotteita, ja pankille asetetut vastaavat velvoitteet ovat tässä suhteessa päällekkäisiä. Asiaa ei kuitenkaan ole selkeästi avattu, saati perusteltu hallituksen esityksessä. FA pitää tarpeellisena, ettei alan toimijoille aseteta tällaista lisävelvoitetta ilman riittävää kansainvälistä vertailua ja vaikutusten arviointia.

2.6 Kansallinen riskiarvio ja viranomaisten vastuunjako

Rahanpesulakiehdotus jakaa vastuun rahanpesun, terrorismin rahoittamisen ja kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen torjunnasta valtiovarainministeriön, sisäministeriön ja ulkoministeriön kesken. Keskeinen rooli on myös kansallisella rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmällä, jonka valtiovarainministeriö ja sisäministeriö asettavat, mutta jonka kokoonpanoon, toimikauteen, tehtäviin tai raportointisuhteisiin ehdotus ei juurikaan ota kantaa. Vastuu kansallisen riskiarvion laatimisesta on rahanpesun selvittelykeskuksella.

FA pitää ilmeisenä, että EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomaisen ja yhteisen sääntökirjan myötä tarve kansallisten toimenpiteiden koordinaatiolle ja objektiiviselle arvioinnille lisääntyy selvästi. FA pitääkin tärkeänä, että eduskunta arvioisi, riittääkö esitetty malli tähän vai tulisiko sitä selkeyttää.

2.7 Keskusyhteisöjen aseman selkeyttäminen

Kuudes rahanpesudirektiivi mahdollistaa jäsenvaltioiden säätävän muitakin kuin asetuksessa määriteltyjä toimijoita asetuksen soveltamisalaan kokonaan tai osittain. Keskusyhteisöjen valvonnallinen rooli on täten mahdollista turvata kansallisella lainsäädännöllä ja siten tehostaa paitsi yhteenliittymämuotoisten toimijoiden mahdollisuuksia järjestää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toimintonsa tarkoituksenmukaisella tavalla, myös kansallista rahanpesun valvontaa. Käsityksemme mukaan Finanssivalvonta on suhtautunut myönteisesti keskusteluihin yhteenliittymän keskusyhteisön ilmoitusvelvollisuuden selkeyttämisestä kansallisen sääntelyn tasolla.

Voimassa olevan yhteenliittymälain ja valmisteilla olevan uuden yhteenliittymälain keskeisimpiä ominaispiirteitä on yhteenliittymän katsominen vakavaraisuusasetuksen 10 artiklan tarkoittamaksi keskuslaitokseksi, johon yhteenliittymään kuuluvat luottolaitokset ovat liittyneet. Kyseinen artikla ja luottolaitosdirektiivin 21 artikla mahdollistavat näissä tilanteissa sen, että yhteenliittymän jäsenluottolaitoksille voidaan myöntää poikkeuksia tiettyjen sääntelyvelvoitteiden noudattamisesta siten, että niitä sovelletaan yhteenliittymätasolla.

Rahanpesuasetus ei erikseen tunnista vakavaraisuusasetuksen 10 artiklan mukaisia toimijoita muuten kuin toteamalla johdannon kohdassa 44, että kyseisiä toimijoita tulisi pitää konserneina asetusta sovellettaessa.

Epäilyttävistä liiketoimista ilmoittaminen on Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden (EBA/GL/2022/05) ja rahanpesuasetuksen 11 artiklan mukaan toisen puolustuslinjan tehtävä. Yhteenliittymälain salliessa jäsenpankkipoikkeuksen riippumattomien toimintojen järjestämisestä luottolaitostasolla, tämä on johtanut riippumattomien toimintojen keskittämiseen keskusyhteisöön. Tämä on mielekästä mm. siitä syystä, että lain mukaan keskusyhteisön keskeisin tehtävä on valvoa yhteenliittymään kuuluvia yrityksiä.

Rahanpesuasetus sallii, että epäilyttävistä liiketoimista voidaan tehdä ilmoitus muualla kuin varsinaisessa ilmoitusvelvollisessa, mutta edellytyksenä on se, että ilmoituksen tekeminen ulkoistetaan toiselle samaan konserniin kuuluvaan ilmoitusvelvolliseen. Mikäli keskusyhteisöä ei katsottaisi sellaiseksi ilmoitusvelvolliseksi, joka voi tehdä 69 artiklan mukaisen epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen jäsenluottolaitosten puolesta, tämä pakottaisi yhteenliittymät purkamaan nykyiset keskitetyt ratkaisunsa. Tämä vaikuttaisi negatiivisesti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toimenpiteiden tehokkuuteen sekä lisäisi hallinnollista taakkaa. Eri yhteenliittymien muodostaessa yli puolet kotimaisesta pankkimarkkinasta, vaikutus olisi merkittävä.

On myös syytä huomata, että tällä hetkellä keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskus seuraa ja valvoo em. järjestelyistä johtuen yhteenliittymiä yhteenliittymätasolla. Epäilyttävien liiketoimien ilmoittamiseen liittyvien prosessien purkaminen johtaisi nähdäksemme siihen, että rahanpesun

selvittelykeskus joutuisi tekemään seurantaa, raportointia ja tilastointia jäsenluottolaitostasolla. Seurattavaksi tulisi siten nykyisen kolmen toimijan sijaan vähintään viisikymmentä uutta luottolaitosta.

Rahanpesuasetus myös rajoittaa 75 ja 76 artiklassa tarkoitettujen tietojenvaihtokumppanuuden ja henkilötietojen käsittelyn ilmoitusvelvollisille. Keskusyhteisön jääminen 75 artiklan tietojenvaihtokumppanuuden ulkopuolelle käytännössä estäisi keskusyhteisöä valvomasta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä yhteenliittymässä tehokkaasti, mikä on yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisön tarkoitus. Huomattavaa myös on, että 75 artiklan ulkopuolelle jääminen estäisi myös Finanssivalvontaa jakamasta tietoja keskusyhteisölle, mikä pakottaisi Finanssivalvonnan asioimaan kyseisissä asiakokonaisuuksissa keskusyhteisön ohi. 76 artiklan ulkopuolelle jääminen puolestaan estäisi nähdäksemme artiklassa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyn keskusyhteisössä.

Selvyyden vuoksi olisi myös syytä erikseen todeta, että keskusyhteisö katsotaan rahanpesuasetuksen 16 artiklan tarkoittamaksi konsernin emoyhtiöksi, jolla on velvollisuus antaa ohjeita ja valvoa rahanpesuasetuksen soveltamista yhteenliittymässä.

Edellä esitetyn perusteella FA esittää, että rahanpesulain 1 luvun 2 §:n 5 momentti muutettaisiin kuulumaan seuraavasti:

Rahanpesuasetuksen 69 artiklassa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta sovelletaan - - talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisöön, jonka tulee ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos se havaitsee suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen perusteella epäilyttävän liiketoimen. Yhteenliittymän keskusyhteisöä pidetään rahanpesuasetuksen tarkoittamana ilmoitusvelvollisena sovellettaessa rahanpesuasetuksen 18, 75 ja 76 artiklaa, ja keskusyhteisöön sovelletaan 16 artiklan vaatimuksia.

3 Muita huomioita hallituksen esityksestä

3.1 Rahanpesuasetuksen 73 artikla ja asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin

Valtiovarainministeriö valmistelee luottolaitoslain 15 luvun peruspankkipalveluita koskevan sääntelyn muuttamista. Asiaa koskevaan työryhmämietintöön sisältyvien pykäläehdotusten (15 luvun 6 §:n 2–3 momentti ja 6 f §:n 3–4 momentti) mukaan talletuspankilla olisi oikeus kieltäytyä perusmaksutilin avaamisesta ja perusmaksutiliin liittyvien maksupalveluiden tarjoamisesta vain rahanpesu- tai pakotelainsäädännöstä johtuvasta syystä. Talletuspankilla olisi myös velvollisuus ilmoittaa asiakkaalle kieltäytymisen täsmällinen peruste, ellei se ole kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain tavoitteiden vastaista.

Rahanpesuasetuksen 73 artiklan 1 kohta asettaa sekä ilmoitusvelvolliselle että sen palveluksessa ja lukuun toimiville henkilöille kategorisen kiellon ilmaista asianomaiselle asiakkaalle tai muille kolmansille henkilöille, että liiketoimia tai toimintaa arvioidaan tai on arvioitu 69 artiklan mukaisesti, että tietoja toimitetaan, aiotaan toimittaa tai on toimitettu 69 tai 70 artiklan mukaisesti tai että rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskeva analyysi on tekeillä tai saatetaan tehdä.

FA pitää tärkeänä, että eduskunta edellyttäisi, että rahanpesulaissa tai sen perusteluissa otettaisiin kantaa siihen, kieltääkö 73 artikla myös siinä tarkoitettujen toimenpiteiden ja tietojen välillisen ilmaisemisen vai rajoittuuko se vain niiden nimenomaiseen ilmaisemiseen. Jos tarkoituksena on kieltää myös välillinen ilmaiseminen, asia tulisi huomioida myös peruspankkipalveluja koskevissa velvoitteissa, koska selvää on, että todellinen syy tilistä tai palveluista kieltäytymiselle paljastuu heti, kun asiakkaalle ilmoitetaan, ettei lain vaatimaa täsmällistä perustetta voida antaa.

3.2 Sijoitusrahastolain muutostarve

HE:n valmistelun yhteydessä on huomattu, että sijoitusrahastolain osuudenomistajarekisterisääntely sopii huonosti yhteen EU:n rahanpesusääntelyn kanssa. Ongelmaan ehdotetaan ratkaisua, jossa rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa säädettäisiin rahastoyhtiön ja vaihtoehtorahaston hoitajan asiakkaan sekä niiden jakelijoiden asiakkaan määrittelystä. FA pitää tarkennusta erittäin tarpeellisena ja tervetulleena.

Ehdotettu tarkennus ratkaisee jakelijamalliin liittyvän asiakkaan määrittelyä koskevan epäselvyyden. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa, ettei ehdotettu muotoilu aiheuta epäselvyyttä tilanteissa, joissa rahasto-osuudet on sijoitusrahastolain mukaisesti rekisteröity rahasto-osuudenhoitajan nimiin tämän toimiessa ulkomaisen rahasto-osuudenomistajan lukuun. FA pitääkin perusteltuna, että säännökseen sisällytetään maininta, jonka mukaan, jos rahasto-osuudet on merkitty osuudenomistajarekisteriin rahasto-osuudenhoitajan nimiin, rahastoyhtiön tai vaihtoehtorahaston hoitajan asiakkaana pidetään rahasto-osuuden hoitajaa.

FA kiinnittää huomiota siihen, ettei ehdotettu säännös puutu ongelman juurisyyhyn: sijoitusrahastolain edellytykseen siitä, että osuudenomistaja on merkittävä rahastoyhtiön pitämään osuudenomistajarekisteriin. Kotimaisen sijoitusrahastoliiketoiminnan edellytysten turvaamisen ja suomalaisten sijoitusrahastojen houkuttelevuuden säilyttämisen kannalta on välttämätöntä, että kansallista lainsäädäntöämme muutettaisiin niin, että lähes kaikkien muiden jäsenvaltioiden sallima moniportainen osuudenomistajarekisteri olisi mahdollinen meilläkin. Yli puolet suomalaisista rahastosijoituksista kohdistuu ulkomaisiin rahastoihin, joissa tämä malli on jo käytössä.

FA pyytääkin, että eduskunta edellyttäisi valtiovarainministeriön käynnistävän erillisen selvityksen osuudenomistajarekisteriä koskevien säännösten muuttamisesta. Valmistelun lähtökohtana tulisi olla, että rahastosääntelyssä olisi mahdollisuus siihen, että rekisteriä voidaan pitää porrastetusti, sekä edellytykset sille, kuka voi toimia porrastetun rekisterin pitäjänä.

FINANSSIALA RY
Laura Welling